

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА
СПЕЦИЈАЛНИМ РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ
"ОКАЊ БАРА"
ЗА 2026. ГОДИНУ

Елемир
Новембар 2025.

С А Д Р Ж А Ј :

1. УВОД
2. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
 - 2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ
 - 2.2. КРИТЕРИЈУМИ
 - 2.3. КАДРОВСКА СТРУКТУРА УПРАВЉАЧА
3. ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
 - 3.1. ПРИОРИТЕТНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА УПРАВЉАЊУ ПРИРОДНИМ ВРЕДНОСТИМА
 - 3.1.1. БРУТО ЗАРАДЕ ЧУВАРА
 - 3.1.2. ОПРЕМАЊЕ ЧУВАРСКЕ СЛУЖБЕ
 - 3.1.3. СТРУЧНА СЛУЖБА
 - 3.2. АКТИВНОСТИ НА УРЕЂЕЊУ ПОЈЕДИНИХ ЗОНА И ЛОКАЛИТЕТА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
 - 3.2.1. ОДРЖАВАЊЕ ДРЖАВНИХ ТАБЛИ И ОБНАВЉАЊЕ СПОЉНИХ ГРАНИЦА
 - 3.3. УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНИМ РЕСУРСИМА
 - 3.3.1. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ И УПРАВЉАЊУ ЛОВНОМ ФАУНОМ
 - 3.3.2. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ ,РАЗВОЈУ И УПРАВЉАЊУ ВОДАМА
 - 3.3.3. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, РАЗВОЈУ И УПРАВЉАЊУ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ЗЕМЉИШТЕМ
4. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА
5. ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
 - 5.1. МЕРЕ И УСЛОВИ
 - 5.2. РАДОВИ НА УРЕЂЕЊУ ПРОСТОРА
 - 5.3. ОДРЖАВАЊЕ ПРОСТОРА
6. ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
 - 6.1. МЕРЕ И УСЛОВИ
 - 6.1.1. УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ
 - 6.2. РАЗВОЈ КУЛТУРНО-ОБРАЗОВНИХ И ИНФОРМАТИВНО-ПРОПАГАНДНИХ АКТИВНОСТИ
 - 6.2.1. РЕКЛАМНИ МАТЕРИЈАЛ
 - 6.2.2. АКТИВАЦИЈА, ХОСТИНГ И ЗАШТИТА WEB ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ РЕЗЕРВАТА
 - 6.2.3. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЕКОЛОШКИХ ДАТУМА
 - 6.3. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА РАЗВОЈУ ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА
 - 6.3.1. СМЕРНИЦЕ ЗА РАЗВОЈ ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА
 - 6.3.2. ПЛАН ДЕЛОВАЊА У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА ОДРЖИВОГ ТУРИЗМА
7. САРАДЊА
 - 7.1. ОРГАНИЗОВАНО И ПРОФЕСИОНАЛНО УДРУЖИВАЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА СРБИЈЕ
 - 7.2. САРАДЊА СА ИНФОРМАТИВНИМ ГЛАСИЛИМА И СТРУЧНИМ ЧАСОПИСИМА
8. ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ
 - 8.1. ПРОТИВ ПОЖАРНА ЗАШТИТА
 - 8.2. СТИПЕНДИЈЕ
9. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

1. Увод

Годишњи Програм управљања Специјалним резерватом природе „Окањ бара“ за 2026. годину проистиче из Плана управљања Специјалним резерватом природе „Окањ бара“ за период од 2025. - 2034. године, решење бр. 003465508 2025 14850 004 000 011 004 од 24.11.2025. и Решења о условима заштите природе бр. 004103576 2025 14850 004 001 501 100 од 01.12.2025. а у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21).

2. Циљеви заштите, очувања, унапређења и одрживог коришћења заштићеног подручја

2.1. Општи циљеви

Концепт управљања Специјалним резерватом природе „Окањ бара“ заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, културних, туристичких и рекреативних потреба у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Основни циљеви су:

- заштита и очување биодиверзитета и очување, заштита и унапређење локалитета посебних природних и створених вредности и реткости и њихово наменско коришћење за научна истраживања, едукацију, презентацију јавности и рекреацију, а све у складу са еколошким потенцијалима подручја;
- очување, заштита и унапређивање предеоних и амбијенталних вредности подручја (флора, фауна, земљиште, вода, ваздух, пашњаци и ливаде и ловна фауна) уз њихово наменско коришћење по принципима одрживог развоја;
- организована и дугорочна научна истраживања Резервата, презентација и популаризација његових вредности и едукација становништва;
- спречавање нарушавања и деградације кроз системско управљањем, контролу и надзор;
- усмерени развој постојећих и нових активности заснованих на потенцијалима и традицији као и развој туризма у складу са функцијама Резервата;
- успостављање свих видова сарадње и подизање сарадње на виши ниво са свим корисницима заштићеног подручја;
- регулисање водног режима на простору заштићеног подручја;
- рационално коришћење ресурса;
- укључивање локалних заједница у процес управљања подручјем Резервата;
- подизање еколошке свести. ...

Приоритетни циљеви у 2026. години односе се на: промоцију Резервата, завршетак дигиталне базе података (односно, географски информациони систем о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Специјалним резерватом природе „Окањ бара”), **наставак реализације идејног пројекта Унапређење управљања водним режимом у СРП „Окањ бара”**, унапређење сарадње са локалним становништвом које гравитира ка заштићеном подручју и едукацију локалног становништва о природним и створеним вредностима Резервата и едукацију школске деце о Резервату.

Ове активности финансираће се из сопствених прихода Управљача и Међународних програма и донација.

Спроводити активности по десетогодишњем Плану управљања заштићеним подручјем, који је ступио на снагу 2025. године.

Све планиране радње и активности спроводиће се уз сагласност и у сарадњи са Министарством заштите животне средине, Покрајинским заводом за заштиту природе и Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине.

2.2. Критеријуми

Критеријуми заштите и развоја СРП „Окањ бара” заснивају се на:

- заштити биолошке разноврсности и унапређењу природних и културних вредности,
- контролисаном и мудро коришћењу природних ресурса,
- одрживом развоју на локалном и регионалном нивоу уз уважавање социо - економских фактора и квалитета живљења локалног становништва и
- усклађивању дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и
- очувања заштићеног подручја и развијању принципа усклађеног развоја и коришћења.

2.3. Кадровска структура управљача

Друштво за заштиту животне средине Окањ - Елемир из Елемира, које је 2013. године именовано за Управљача Специјалног резервата природе „Окањ бара”, од 2014. године има формирану чуварску службу. У 2026. години чуварску службу чиниће 2 (два) чувара, са положеним стручним испитом: **Милош Бибин**, који ће обављати и послове координатора заштићеног подручја и **Душан Суботин**.

Посао стручног сарадника ће обављати члан Друштва, дипл. биолог и адвокат за правне послове Уговором о допунском послу.

3. Заштита, одржавање, праћење стања и унапређење природних и створених вредности

3.1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Током трајања вишегодишњег сушног периода дошло је до нарушавања мочварних и травних станишта. Ревитализација нарушених станишта је везана за унапређивање водног режима.

Програмом управљања даје се посебан акценат је на „мудром” и усклађеном коришћењу пашњака и ливада, осталих производа и развоју туристичког потенцијала, а да се при томе не наруше природне вредности Резервата. Овде се, такође, мисли и на ловну дивљач и ловну орнитофауну, као полазну основу за успостављање туристичких активности на заштићеном подручју.

Имплементација GIS технологије и мониторинг у систем управљања представља приоритет Друштва којим се унапређује систем заштите и контрола подручја, односно представља ефикасан систем праћења стања и ресурса са циљем успешнијег очувања и унапређења станишта.

План мониторинга СРП „Окањ бара” у 2026. години

Заштићени простор се налази у окружењу које је у великој мери измењено антропогеним утицајем, који може довести до губитка еколошких функција, загађења и деградације животне средине. Индустијски, саобраћајни и инфраструктурни објекти у близини и на заштићеном подручју доприносе фрагментацији простора могу такође негативно утицати на животну средину. Климатске промене које узрокују повећану учесталост екстремних метеоролошких појава (суша, поплаве) такође угрожавају опстанак основних природних вредности СРП „Окањ бара“. У оваквим условима интензивног природног и антропогеног притиска на станиште, заштита и управљање подручјем захтевају сталне као и периодичне активности мониторинга и процене индикатора квалитета животне средине. Мониторинг кретања воде и контрола равнотеже водног режима је један од најважнијих фактора који утичу на одржање еколошких функција заштићеног подручја. Прекомерно и неконтролисано одводњавање или наводњавање могу довести до неповратних негативних промена.

У наредној фази је неопходно да се изврши детаљно снимање и мапирање терена за процену стања индикатора квалитета животне средине.

Детаљан орто-фото снимак високе резолуције омогућава сагледавања најважнијих индикатора стања животне средине:

- Присуство површинске воде и водом засићеног земљишта
- Присуство и стање вегетације у каналима и њиховој околини
- Стање и распрострањавање станишта заштићених биљних врста
- Мапирање намене коришћења земљишта и земљишног покроба
- Мапирање антропогених објеката, фрагментације простора
- Предлаже се снимање и картирање заштићеног простора који захвата 55 км²
- Орто-фото резолуције 10 цм
- Израда студије станишта и земљишног покроба, издвајање типова површина, израда ситуационог плана као референтне просторне основе стања простора пре реализације радова реконструкције и санације.

Снимање ће се вршити у складу са прописаним мерама заштите, посебном беспилотном летелицом са тихим режимом рада и на висини са које се не узнемирава заштићена орното фауна.

Активност	Опис – техничке карактеристике	Рокови и цена израде
Израда детаљног орто-фото снимка заштићеног подручја СРП „Окањ бара“	Резолуција 10 цм. Израда укључује процес снимања и финалне обраде снимака.	Рок израде: 30 радних дана, са могућим продужетком трајања снимања у случају неповољних метеоролошких услова (интензивних падавине и ветра) које онемогућавају снимање. Цена: 620.000,00 динара

Израда студије станишта и земљишног покроба	Издавање типова површина, израда ситуационог плана као референтне основе за праћење промена на терену.	Рок израде: 20 радних дана
---	--	----------------------------

Резултати студије чиниће документацију за конкурисање за средства на међународним пројектима која Европска Унија додељује у области заштите животне средине. У изради студија биће примењена најсавременија научна и техничка решења за прикупљање, обраду и графички приказ геопросторних података. Предлог плана мониторинга сачинио је Центар за географске информације, Природно-математичког факултета, Универзитета у Новом Саду.

Укупно потребно: **682.000,00** динара

Извор финансирања: **Сопствени приходи управљача.**

3.1.1. Бруто зараде чувара

Неопходна средства: **2.560.000,00** дин.

Извор финансирања: **Министарство заштите животне средине**

3.1.2. Опремање чуварске службе

У току 2026. године планирана је куповина:

- гориво за возило Лада Нива **360.000** динара. / набавка униформи за чуваре **120.000** динара.
- Неопходна средства: **480.000,00** динара.

Извор финансирања : **Министарство заштите животне средине.**

3.1.3. Стручна служба

Неопходна средства: **80.000,00** динара

Извор финансирања: **Министарство заштите животне средине**

Средства су намењена за Уговор о допунским пословима са дипл. биологом.

Уговор о додатним пословима са дипл. правником на годишњем нивоу бруто износ: **330.000,00** дин.

Са агенцијом „Грош“ из Зрењанина постоји потписан уговор о вођењу послова везаних за књиговодство и финансије. На годишњем нивоу износ: **353.100,00** дин

Средства за правника и књиговођу финансира Управљач из сопствених прихода.

3.2. Активности на уређењу појединих зона и локалитета заштићеног подручја

Активности се односе на обележавање примарних улаза у заштићено подручје постављањем путоказа и ознака. Планирано је постављање инфо табле код улаза, из правца Елемира, код видиковца и инфо центра. Табла би била металне конструкције са окапницом. Пружала би информацију о положају, режимима заштите и кретања по заштићеном подручју.

У 2026. години наставићемо са уређењем простора око самог инфо центра.

Неопходна средства **132.000,00 динара**

Извор: Сопствена средства Управљача.

3.2.1. Одржавање државних табли и обнављање спољних граница

Спољна граница Резервата и границе II и III степена заштите обављење су 2013. и 2014. године.

У 2026.години планира се наставак радова на обнављању граница и допуне Државних табли.

На терену, у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара, Управљач ће видно обновити границе Резервата да се све преломне тачке догледају

На терену, у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара, Управљач ће заменити оштећене државне табле и поставити нове државне табле.

3.3. Управљање природним ресурсима

3.3.1. Задаци и активности на заштити и управљању ловном фауном

Ловна фауна је природни ресурс којим ће се управљати у сарадњи са ловачким удружењима чије је ловно подручје у оквиру граница Специјалног резервата природе „Окањ бара“ и чија је обавеза да ускладе своје програме и планове са Уредбом о проглашењу Специјалног резервата природе „Окањ бара“. Унапређење ловства у функцији заштите природе спроводиће се кроз следеће заједничке активности: Настављањем подизања ремиза и хранилишта у 2026.години, које финансира Ловачко друштво Јединство и Управљач, побољшаће се квалитет ловишта.

3.3.2. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

У 2026. години планирамо да наставимо реализацију пројекта **Унапређење управљања водним режимом у СРП „Окањ бара“**. Идејни пројекат је израдило ВПД „Горњи Банат” Кикинда, у сарадњи са катедром за ГИС Природно-математичког факултета Нови Сад, ЈВП Воде Војводи Нови Сад и Покрајинским заводом за заштиту природе Нови Сад, који је 27.10.2022. године издао Мишљење 03број 019 - 1667/5, да је идејни пројекат израђен у складу са условима прописаним Решењем под бр. 03број 019-3326/2 од дана 4.11.2021. године. Радови ће се изводити у складу са Условима заштите природе, које ће Управљач благовремено прибавити од Министарства заштите животне средине.

Управљање водним режимом

Активности по питању управљања водним режимом унутар граница заштићеног подручја у последњим деценијама најчешће су спровођене радовима на одржавању каналске мреже, насипа, устава и других објеката који су функционално везани за хидромелиорационе системе. Одржавање каналске мреже уз продубљивање канала неретко је обухватало и одстрањивање слоја иловаче са последицом одвођења, како површинске, тако и плитке подземне воде. Усклађивање потреба ратарства (спречавање плављења преораних површина од унутрашњих вода) и сточарства (задржавање воде у депресијама током сушних периода ради напајања стоке) са обавезама заштите природе на очувању станишта заштићених и строго заштићених врста (очување динамике вода што ближе природној), у ранијем периоду је више пута покренуто, али без значајних успеха.

У склопу реализације пројекта, у 2026. години, планирамо постављање 3 пиезометра, на локацијама у близини саме бара Окањ, канала Чикош и баре Црвенка. Пиезометри су плитки бунари, бушени до прве издани подземних вода. Служили би за контролу нивоа подземних вода и омогућили мерење квалитета подземних вода. У одабиру локација, користили би смо мапу Института Јарослав Черни из 2016. године. Пројекат реконструкције осматрачке мреже пиезометара на простору Баната.

Потребна средства за пиезометре: **580.800,00** динара

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача**

Техничко решење

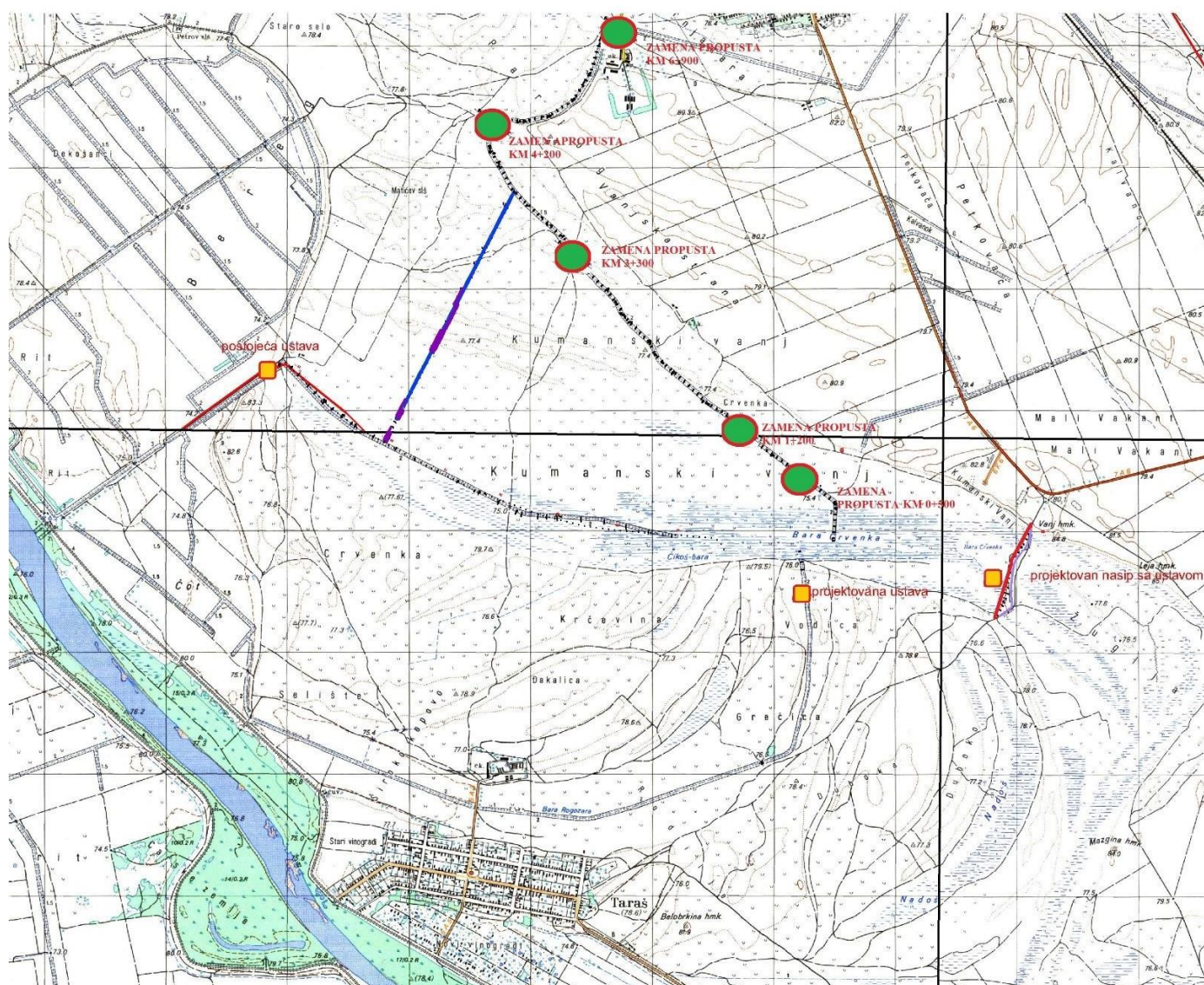
На крајњем источном делу баре Црвенка потребно је извести насип, чиме ће се омогућити задржавање воде у баре. За позајмиште материјала користиће се локација непосредно уз будући насип у саставу баре Црвенка. Прво је потребно булдожером уклонити слој хумуса у дебљини 30 цм са гурањем на гомиле, након ископа материјала и његовог гурања до места уградње, приступити уградње и формирању насипа на пројектовану коту. Након израде земљаног „тела“ насипа вратити слој хумуса од 30 цм на „тело“ насипа. По завршетку радова на изградњи насипа приступити формирању, обликовању и хумизирању окна позајмишта у уређена језера димензија 20 м x 50 м. Разлог због чега се користи земља из непосредне близине за израду насипа је та јер се водило рачуна да се насип формира од земље сличног састава како не бисмо пореметили хемијски састав бара Црвенка.

На систему у првој фази потребно је реконструисати једну и изградити две нове уставе, тако да у функцији буду једна преливна устава и две затворене са обе стране.

На каналу Рогозара на стационажу км 4 + 100 потребно је изградити нову преливну уставу са котом прелива на 76.40 м.н.м.

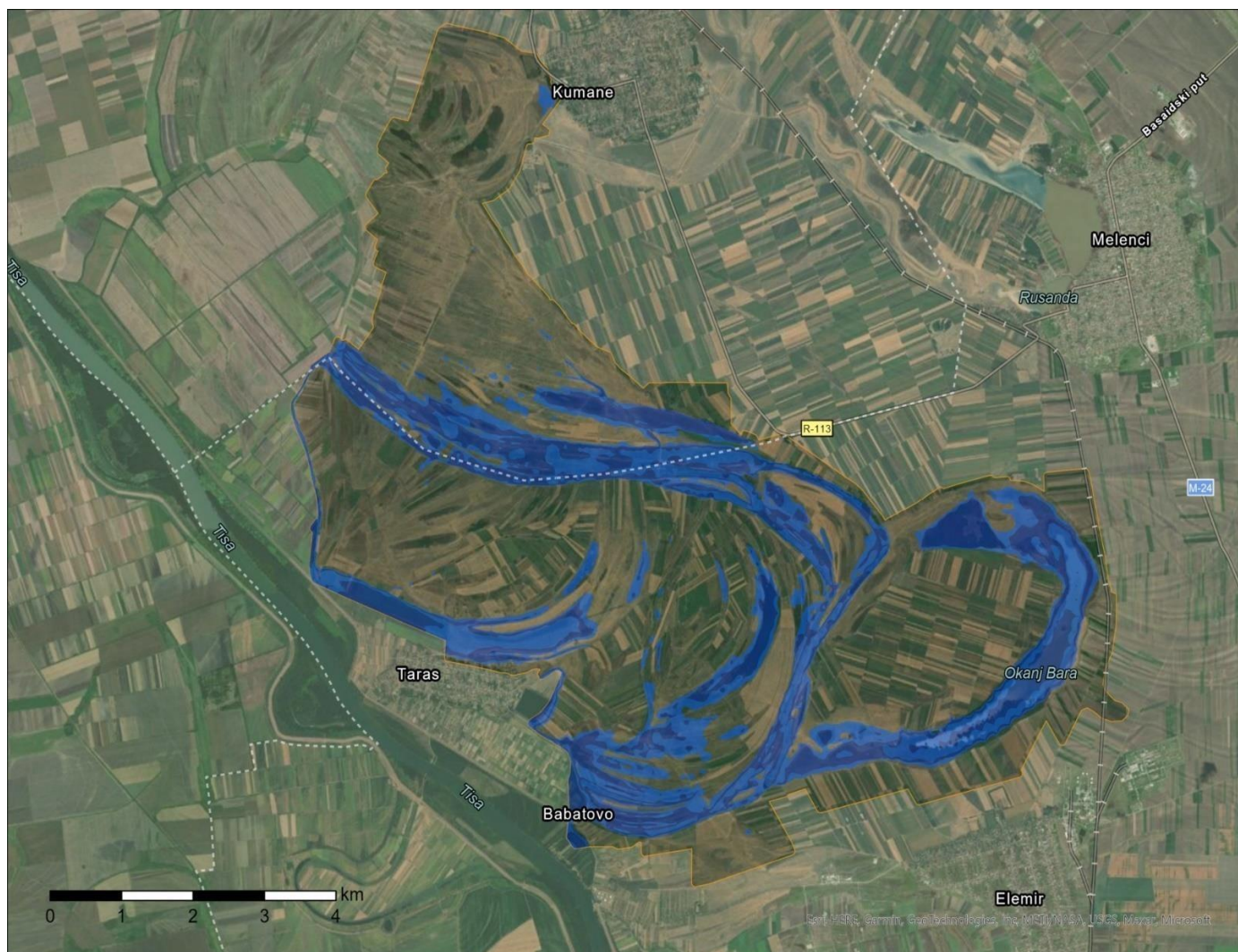
На насипу потребно је извести нову уставу која је затворена са свих страна и чија ће кота дна бити изједначена са котом дна пропуста испод постојећег пута који спаја пут Кумане - Меленци и Тараш. У првој фази функција ове уставе је да задржава воду у бари Црвенка, са могућношћу у наредним фазама да служи за повезивање са осталим барама у СРП „Окањ“ бара. У првој фази за сада нема потребе за извођењем радова на каналима Вањ, Рогозара и Чикош.

Слика 1 Ситуација са предвиђеним радовима

Након извођења радова и пуштања у функцију објеката који су изграђени, при максималном водостају 76.40 m.n.m. у априлу, површина која ће бити под утицајем унапређеног водног режима је око 800 ha, са обимом око 15 km. На слици бр 2. приказано је овлажено подручје.

Слика 2. Овлажено подручје при максималној коти воде

Циљ пројекта

Кључни циљ пројекта је проналажење компромисног решења за управљање водама на добробит свих корисника простора уз очување заштићеног подручја и побољшање стања његових природних вредности.

Значај пројекта

Дугорочно гледано, један од резултата успостављања одговарајућег водног режима требало би да буде поступна ревитализација слатинских станишта и повећање богатства њиховог живог света.

Резултати пројекта допринеће у значајној мери:

- Побољшању управљања заштићеним подручјем и унапређењу биодиверзитета;
- Унапређењу поступака управљања водним режимом са водопривредног аспекта;
- Ублажавању негативних утицаја климатских промена;
- Побољшању квалитета екосистемских услуга;
- Унапређењу сарадње са локалним становништвом кроз одрживо сточарство и ратарство;
- Унапређењу примене принципа циркуларне економије.

Средства за реализацију пројекта: **16.800.000.00 дин.**

Извор финансирања: **Међународна донација**

3.3.3 Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

Приликом одређивања смерница заштите и развоја, неопходно је разматрати и могућности развоја непосредне околине. Специјални резерват природе „Окањ бара“ окружен је пољопривредним земљиштем, а и унутар Резервата такође постоје делови који се обрађују.

Контролисана примена традиционалних видова коришћења ресурса (кошење и испаша) представља основну меру заштите на просторима под природном вегетацијом.

Стварање и уређивање заштитног појаса по рубу Резервата захтева на неким местима промену намене пољопривредног земљишта (мисли се на земљу лошег квалитета).

Поред екстензивног коришћења простора на неким деловима Резервата треба предвидети развој алтернативних видова пољопривреде. Производња ароматичног биља пореклом са заштићеног подручја може да се искористи као врло важан елемент комплетне туристичке понуде.

На основу Закона о пољопривредном земљишту и Закона о заштити природе Управљач планира да на државном земљишту унутар заштићеног подручја (оранице) као корисник истог иницира покретање одрживог коришћења тог истог земљишта у циљу започињања производње зачинског и ароматичног биља, потом подстицање екстензивног пашарења.

Коришћење и кошење ливада је ограничено Уредбом (забрањено је до 15. јула), па се и овде могу очекивати одређене потешкоће са власницима ливада. У сарадњи са пашњачким одборима села која гравитирају Резервату направиће се посебан програм коришћења ливада. Потенцијалним корисницима ће се предочити разлози ограничења и да касно кошење омогућава заштићеним врстама биљака завршетак цветања и плодоношње. Тиме се подиже квалитет самих ливада.

Кроз ове контакте радиће се и на подизању свести пољопривредника о штетности неконтролисаног паљења жетвених остатака. Поред директне опасности од нанете штете другим пољопривредницима, велика је опасност и негативни ефекат пожара је у уништавању потенцијалних склоништа и места за исхрану птица станарица и сисара током зимских месеци.

4. Приоритетни задаци научно – истраживачког и образовног рада

Праћење свих природних вредности вршиће се у циљу спровођења адекватне заштите и очувања укупног биодиверзитета. Битан елеменат планирања заштите и развоја заштићеног подручја је његова истраженост, а истраженост природних вредности Окањ баре није задовољавајућа. Планирани пројекти на проучавању и очувању природних вредности Резервата се не могу изводити без научних и стручних институција. Управљач ће обезбедити услове да што већи број стручних организација нађе интерес да Окањ бара буде објекат њихових страживања и да Окањ бара буде тема за дипломске, магистарске и докторске радове на факултетима.

Због тога је неопходно да се са Покрајинским заводом за заштиту природе сачини програм за проучавање природних вредности, као и база прикупљених података.

Базу података ће водити Управљач.

Програми научно-истраживачког рада ће се припремати у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе и релевантним научно-истраживачким институцијама. У том смислу издвајају се следећи приоритетни задаци:

- сагледавање стања природних вредности;
- идентификација и вредновање угрожавајућих фактора и њихово ублажавање;
- картирање вегетације и типова станишта;
- праћење физичко-хемијских и биолошких карактеристика воде;
- успостављање базе података и информационог система.

На предлог др. Филипа Н. Вукајловића, доцента Института за биологију ПМФ Крагујевац, планирано је истраживање популације Вилиних коњица (Одоната) у влажним стаништима СРП „Окањ бара“ и дневних лептира. Потребно је добити Услове за истраживање.

Потребна средства: **145.000,00 динара**

Извор средстава: **Министарство заштите животне средине.**

У складу са Дозволом Министарства за заштиту животне средине број 353-01-2157/2023-04 од 11.07.2023. године врши се мониторинг гљива у специјалном резервату природе „Окањ бара“. Истраживање је спроведено у потпуности у складу са Мишљењем Покрајинског завода за заштиту природе број 023-019-1839/2 од 10.7.2023. Истраживање спроводи Депарتمان за биологију и екологију ПМФ Нови Сад. За наставак мониторинга обезбедиће се потребне дозволе и мишљења.

У 2026.години планиран је наставак пројекта **„Мониторинг физичких и хемијских особина воде и одређивање састава заједнице силикатних алги на подручју влажног станишта Специјалног резервата природе „Окањ бара“** у сарадњи са Институтом за хемију, технологију и металургију Универзитета у Београду, ул. Његошева 12.

Одговорно лице за пројекат : др. Милош Ћирић (виши научни сарадник)

Истраживачи ангажовани на пројекту : Биљана Дојчиновић (научни саветник) и Жељка Готовина (истраживач сарадник).

Резиме: Један од приоритетних задатака у очувању и унапређењу заштићеног природног добра је праћење физичких и хемијских особина воде како би се регистровале потенцијалне промене и идентификовали фактори који утичу на нарушавање станишта (губитак сланог карактера влажног станишта на слатинастом земљишту или присуство потенцијалних загађивача).

Циљ пројекта: Формирање прелиминарне базе података о квалитету воде и заједници силикатних алги које би могле да послуже као биоиндикатори хемијског типа слатине (у овом случају воденог станишта) на којем су регистровани.

Опис и редослед планираних активности:

А Узорковање:

Подземна вода (највише четири пиезометра)

1. Мерење физичких и хемијских параметара “in situ” у узорцима подземне воде из пијезометара (Т, DO, pH, COND, WL)
2. Узимање узорка подземне воде из највише четири пијезометра за хемијску анализу 1 (K^+ , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+})
3. Узимање узорка подземне воде из највише четири пијезометра за хемијску анализу 2 (Cl^- , SO_4^{2-} , HCO^- , CO^{2-} , NH_3 , NO_2^- , NO_3^- , PO_4^{3-} TP, RP & SAL)

Површинска вода (узорковање на средини језера или пар метара од обале)

4. Мерење физичких и хемијских параметара “in situ” у узорцима воде скупљене на средини језера (Т, DO, pH, COND, TRANS, WD)
5. Узимање узорка воде на средини језера за хемијску анализу 1 (K^+ , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+})
6. Узимање узорка воде на средини језера за хемијску анализу 2 (Cl^- , SO_4^{2-} , HCO^- , CO^{2-} , NH_3 , NO_2^- , NO_3^- , PO_4^{3-} & TP)

7. Узимање узорка епифита са субмерзних делова стабљике трске уз обалу
8. Узимање узорка силикатних алги са муља уз обалу

Б Лабораторијске анализе

1. Хемијска анализа 1 (подземна вода)
2. Хемијска анализа 2 (подземна вода – Подуговарач)
3. Хемијска анализа 1 (повшинска вода)
4. Хемијска анализа 2 (површинска вода – Подуговарач)
5. Спаљивање узорка алги , прављење трајних препарата и идентификација

Ц Анализа резултата и писање извештаја

1. Креирање листе свих испитаних параметара, укључујући и спискове силикатних алги
2. Израчунавање дијатомних индекса за слане баре ради процене квалитета станишта
3. Писање завршног извештаја

Локација и временски оквир

У току 2026 године планира се четири узорковања, по могућности по једно у свакој сезони. Планирано је узимање највише 8 узорка подземне воде (2 узорка пијезометра x 4 сезоне = 8 узорка), 2 узорка површинске воде (1 узорак x 2 сезоне = 2 узорка) и 4 узорка силикатних алги (1 узорак x4 сезоне = 4 узорка).

Циљна група којој су резултати намењени

Резултати пројекта ће послужити управљачу , како би унапредио мониторинг квалитета влажног станишта и допунио стратегију заштите , која је дефинисана десетогодишњим планом управљања.

Очекивани резултати

Формирање прелиминарне базе података о квалитету воде и заједници силикатних алги на подручју влажног станишта СРП „Окањ бара“.

Ширење информација о проблемима који угрожавају опстанак врста и уопште квалитета биотопа заштићеног станишта, што је предуслов за ефикасније решавање еколошких проблема.

Одрживост пројекта

Након завршетка пројекта остаје дугорочан ефекат , видљив кроз упознавање са структуром заједнице силикатних алги које су везане за специфичан биотоп сланог станишта.

Промене структуре ове заједнице би могла да укаже на нарушавање квалитета станишта (биоиндикаторска улога).

Неопходна средства: **185.000,00** дин.

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљач**

4. Планирање, изградња и уређење заштићеног подручја

Мере и услови

Друштво за заштиту животне средине „Окањ“- Елемир као Управљач Специјалног резервата природе „Окањ бара“ у 2026. години наставиће активно да сарађује са Министарством заштите животне средине и свим другим релевантним субјектима у процесу спровођења просторно-планске и урбанистичке документације са принципима одрживог коришћења и постојећом законском регулативом у области заштите природе. Ово се првенствено односи на делове простора/локације које су просторним планом предвиђене као зоне или тачке од интереса за развој туризма и друге намене одрживог развоја подручја Резервата.

У функцији побољшања заштите и развоја потребно је завршити изградњу рекреативно едукативних стаза које би требало да имају намену за едукацију, рекреацију, образовање, научна истраживања, мониторинг и извођење редовним послова на управљању природним добром. На сваком значајном месту треба поставити одговарајуће ознаке уз вредне примерке флоре, инфо табле, клупе, столове и канте за смеће од природног материјала. Видиковце треба градити од природног материјала и складно уклопити у околни простор.

4.1. Радови на уређењу простора

У 2026. години у плану је наставак формирања инфо пункта Резервата. У оквиру инфо пункта посетиоцима се пружају основне информације о Резервату и могућностима посете заштићеном подручју, а све у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Окањ бара“.

4.2. Одржавање простора

Ово подразумева редовне, текуће активности и посебне радове и мере као што су:

- уклањање чврстог отпада са заштићеног подручја;
- сарадња са локалном самоуправом на санацији дивљих депонија које се налазе у непосредној близини заштићеног подручја;
- очување и унапређење станишта у приобаљу језера и на пашњацима уклањањем инванзивних и агресивних врста биљака;
- изградња и уређење постојећих наменских појилишта за стоку у функцији одржавања травних станишта и равномерног задржавања и усмереног кретања стоке по заштићеном подручју.

У границама СРП „Окањ бара“ постоје три главна појилишта за стоку и два помоћна.

Појилиште Тараш (бр.парц. 707 / 39 К.о.Тараш) . Постоји бунар са фотонапонским панелима за ел.напајање пумпе и бетонска плоча са металним валовима.

Према појилишту гравитира око 200 грла крава и око 1000 грла оваца.

Примењује се прегонски систем испаше , па се по потреби користе и **два помоћна појилишта** (постојећи бушени бунари са моторним пумпама).

Појилиште Кумане (бр. парц. 7354 К.о. Кумане). Постоје бетонски валови на армираној плочи, са дотоком воде из сеоског водовода који контролише аутоматски пловак и дрвена надстрешница за пастире.

Према појилишту гравитира око 900 комада грла крава и јунади на ноћењу.

Појилиште Елемир (бр.парц. 3938 К.о. Елемир). Постоји доток воде из сеоског водовода, каскадни валови, са аутоматским пловком и новоизграђена кућица за пастира, пошто је он напољу, од 1.априла до 1.новембра на ноћењу , са јаловим јуницама и овцама.

Потребно је у 2026. завршити са уређењем простора око новоизграђене кућице за пастира све у складу са Условима ПЗЗП Нови сад.

Према појилишту гравитира око 200 грла јуница и око 1500 оваца.

На овај начин за сва три села добијамо квалитетније услове испаше сточарима, с обзиром да је подстицање екстензивног пашарења у складу са планским документима Управљача.

Спровођење активности на санацији и ревитализацији станишта угрожених људским активностима, уз реализацију следећих активности :

- враћање узурпираних и преораних травних станишта у пређашње границе и јасно разграничење са приватним обрадивим парцелама кроз обележавање ознакама, трасирањем едукативних стаза;
- ревитализација преораних травних станишта, кроз спречавање даљег орања и обраде, уз спречавање ширења коровских и инванзивних врста биљака, као и уз наношење аутохтоног семења и откоса трава;

Неопходна укупно средства : **660.000,00** динара

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача.**

5.Промоција вредности заштићеног подручја

5.1.Мере и услови

Учешће јавности

Промоција заштићеног подручја и сарадња са заинтересованим странама путем указивања на значај, циљеве и обавезе везане за заштиту. Учешће јавности ће се обезбедити кроз:

- чвршће повезивање и рад са локалном заједницом у вези одрживог коришћења простора;
- укључивање локалног становништва кроз програме образовања;
- указивање на последице реализовања недозвољених активности, као што је преоравање слатинских станишта, паљење стрништа и др.;
- побољшање комуникације са Управљачима осталих заштићених подручја
- редовно извештавање медија о радовима у Специјалном резервату природе „Окањ бара“

Управљач је у сарадњи са удружењима грађана из насеља која гравитирају Резервату (ловачка удружења, пашњачки одбори, еколошка удружења) основао посебно тело, **Савет управљача**, које ће се бавити развијањем сарадње и партнерства са локалним заједницама, власницима и корисницима непокретности на подручју Резервата. Учешће јавности у пословима заштите и развоја Резервата је важно за спровођење постављених задатака. Јавност ће бити обавештавана о спровођењу годишњих програма и специјалних пројеката на трибинама, посебним радионицама и конференцијама и преко средстава информисања као и путем званичне интернет странице.

Развој културно образовних и информативно пропагандних активности

5.2.Рекламни материјал.

Израдити :

- блокове са логом Специјалног резервата природе „Окањ бара“;
- хемијске оловке са логом Специјалног резервата природе „Окањ бара“;
- мајице са логом Специјалног резервата природе „Окањ бара“;
- израда зидног и стоног календара, израда флајера на српском језику, израда

Неопходна средства: **198.000,00** динара

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача.**

5.3.Хостинг и заштита WEB

Одржавање и заштита WEB презентације www.okanjbara.rs подразумева

- ажурирање садржаја
- редован бекуп сајта

Неопходна средства: **66.000,00** дин.

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача.**

6. План деловања за развој одрживог туризма

Фрагменти очуваних предела, који представљају ретке природне оазе за очување биодиверзитета, због својих специфичних карактеристика истовремено постају део туристичке понуде.

У ширем окружењу туристички потенцијал представља река Тиса, село Рода Тараш, а на насипу Тисе у близини насељеног места Кумане налазе се заштићени стари храст и стара пумпа саграђена почетком прошлог века. У наредном периоду може адаптирати и уврстити у туристичку понуду.

Излетничке стазе у Резервату могу бити пешачке и бициклическе. У сваком случају на местима са угроженим природним вредностима, локацијама природних реткости и специфичности, као и на стаништима са најстрожијим видом заштите стазе могу бити само стручно-научног карактера (едукативна стаза).

Прва - Стаза Окањ (едукативна) , око саме Окањ баре у дужини око 2 км. , била је узурпирана од стране власника околних пољопривредних парцела.

Друга – Стаза Рода (пешачка) трасирана је у дужини од 4,5 км према селу Рода Тараш.

Изградња излетничких стаза би представљало и обезбеђивање Резервата од пожара са околних обрадивих површина, јер би стаза имала улогу и противпожарне линије нарочито око језера Окањ.

Неопходна средства : **198.000,00** динара

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача**

6.1. Обележавање еколошких датума

Планирано је обележавање следећих еколошких датума (кроз организовање радионица, изложби, презентација, итд.):

2. фебруар- Светски дан влажних подручја

22. март- Светски дан заштите вода

11. април- Дан обележавања заштите природе

22. април- Светски дан планете Земље

22. мај - Светски дан биодиверзитета - **Дан Специјалног резервата природе „Окањ бара“**

5. јун- Светски дан заштите животне средине.

6.2. Задачи и активности за развој одрживог туризма

Главни задаци у 2026. години су организовање циклоскопских и пешачких обилазака

Специјалног резервата природе „Окањ бара“ и промоција овог вида туристичке понуде.

Локалне иницијативе као што су: традиционално сточарење аутохтоних врста, алтернативни видови пољопривреде - органска храна пореклом са заштићеног подручја заснивају се на реалним потенцијалима подручја и могу се ускладити са циљевима заштите.

7. Сарадња

Наставак сарадње и реализација заједничких програмских активности са локалним заједницама, удружењима грађана и невладиним организацијама једна је од основних ставки за функционисање заштићеног подручја. Активности се превасходно односе на помоћ у организацији традиционалних манифестација, а све у циљу промоције природних и културних вредности заштићеног подручја.

Планом заштите предвиђене су посебне превентивне противпожарне мере: за постојеће површине којима сада управља Управљач извршиће се процена угрожености одређених типова станишта од пожара, потенцираће се учесталија дежурства у периодима повећане опасности од појаве пожара, контролисаће се употреба и ложење ватре, едуковаће се локално становништво и школска деца о потреби заштите од пожара о опасности и угрожености подручја од пожара.

Главни задаци у 2026. години су сарадња са:

- локалним становништвом, посебно са онима који живе и обављају делатност на територији заштићеног подручја
- Министарством заштите животне средине, као и осталим Министарствима
- Покрајинским заводом за заштиту природе, Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине, Природно-математичким факултетом у Новом Саду и другим стручним организацијама
- локалном самоуправом Града Зрењанина
- туристичком организацијом Града Зрењанина
- другим заинтересованим физичким и правним лицима,

Планирани пројекти на проучавању и очувању природних вредности Резервата се не могу изводити без научних и стручних институција. Управљач планира да обезбеди услове да што већи број стручних организација нађе интерес да Окањ бара буде објект њихових истраживања и да Окањ бара буде тема за дипломске, магистарске и докторске радове.

Сарадња са стручним и научним институцијама, кроз израду специфичних пројеката заштите и развоја Окањ баре, али и код пројеката унапређења туристичких потенцијала Резервата.

7.1.Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије

Управљач ће обезбедити сарадњу са туристичком организацијама у окружењу ради израде програма који укључују посету Резервату и културно-историјским знаменитостима у близини Резервата. Осмислити кружне туре са посетом околним Резерватима, : „Слано копово“, „Царска бара“, и парковима природе :„Русанда“ „Бисерно острво“.

Сарадња са другим заштићеним подручјима се заснива на:

- развијању и организацији сарадње у размени искустава о методима управљања
- раду на заједничким истраживачким пројектима;

7.2.Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Са средствима јавног информисања ће се радити на промоцији и упознавању шире јавности са заштићеном подручјем, његовим природним вредностима и активностима, а упоредо ће се радити и промоција Резервата на друштвеним мрежама (Facebook, Twiter)

8.Посебни послови

8.1.Против пожарна заштита

Специјални резерват природе „Окањ бара“ је нарочито угрожен од пожара услед великих површина под трском и травом, које су нарочито угрожене лети када долази до паљења стрњика на околним њивама. У неколико наврата је Окањ бара била упаљена и добрим делом је њено окружење изгорело, ширењем ватре са стрњика уз велику еколошку штету. С обзиром да је појава пожара сезонског карактера, после жетве у лето и скидања сунцокрета и кукуруза у јесен чуварска служба треба у том периоду да спроводи појачан надзор, контролу и праћење активности.. Угроженост од пожара највећа је у јесен, у време завршавања пољских радова и спаљивања жетвених остатака.

У циљу заштите од пожара у 2023. години израђен је План заштите од пожара, на који је добијена сагласност Министарства унутрашњих послова Одељење за ванредне ситуације Зрењанин.

Успоставиће се система праћења и обавештавања о стању на терену и одржавање путева, у складу са Планом заштите од пожара.

Носиоц ових активности биће Друштво за заштиту животне средине „Окањ“- Елемир и Добровољна ватрогасна друштва из села која гравитирају Заштићеном подручју и стручно лице испред Protect Inženjeringa, који су сачинили План.

Неопходна средства: **132.000,00** динара ..

Извор финансирања: **Сопствени приходи Управљача.**

8.2.Стипендије

Наставак активности на организовању и континуалном побољшању рада службе за заштиту, очување, унапређење, промовисање и одрживи развој, у складу са законом и према потребама Специјалног резервата природе „Окањ бара“.

У складу са Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја стипендирамо студенате. У школској 2025. – 2026. години стипендираћемо једног студента, одговарајућег усмерења. На тај начин поред стручног усавршавања запослених, добијамо ширу базу кадрова за усвајање специфичних сазнања, унапређења способности и усвајању ставова у циљу квалитетнијег обављања посла, потребних за заштиту на националном и међународном нивоу.

Потребна средства :**198.000,00** динара

Сопствена средства Управљача.

9.Извори финансирања

Финансијски план за 2026. годину - Табела прихода за заштићено подручје Специјални резерват природе „Окањ бара”		
	Извори прихода	Износ у динарима
1	Средства Буџета Републике Србије	
	1.1. Министарство заштите животне средине	3.265.000,00
2	Средства Буџета Аутономне покрајине	
	2.1.	
3	Средства буџета јединице локалне самоуправе	
	3.1. МЗ Елемир	
4	Сопствени приходи	
	4.1. Остали сопствени приходи	3.516.900,00
5	Средства донација, поклона и помоћи	
	5.1.	
6	Остала средства	
	6.1. Пројекти	16.800.000,00
Укупно приходи		23.581.900,00

Финансиски план за 2026. годину - Табела планираних расхода за заштићено подручје Специјални резерват природе „Окањ бара”						
Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)					
	Буџет РС	Буџет Аутономне Покрајине	Локална само-управа	Сопствени приходи	Донације и пројекти	Укупно
А) Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја						
А 1. Чуварска служба						3.803.100,00
А1.1.Бруто зараде чувара	2.560.000,00					2.560.000,00
А1.2.Остали трошкови чуварске службе : гориво Лада Нива и униформе чувара..	360.000,00 120.000,00					480.000,00
А1.3.Стручна служба	80.000,00					80.000,00
А 1.4. Правник				330.000,00		330.000,00
А.1.5. Књиговођа				353.100,00		353.100,00
А 2. Одржавање заштићеног подручја						132.000,00
А 2.1. Инфо табле				132.000,00		132.000,00

А.3. Презентација заштићеног подручја	264.000,00
--	-------------------

А3.1.Штампање промотивног материјала обележавања дана резервата				198.000,00		198.000,00
А3.2.Одржавање сајта				66.000,00		66.000,00
УКУПНО А)	3.120.000,00			1.079.100,00		4.199.100,00

Б) Праћење и унапређење стања заштићених подручја	18.392.800,00					
Б1. Утврђивање еколошких индикатора				185.000,00		185.000,00
Б2. Израда орто –фото плана СРП „Окањ бара“				682.000,00		682.000,00
Б3..Управљање водама : Реализација пројекта					16.800.000,00	16.800.000,00
Б.4Формирање Пиезометара				580.800,00		580.800,00
Б.5.Истраживање популације Вилиних коњица и лептира	145.000,00					145.000,00
УКУПНО Б)	145.000,00			1.447.800,00	16.800.000,00	18.392.800,00

В) Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса	660.000,00					
В1.Уређење простора око Инфо центра и путоказне табле				198.000,00		198.000,00
В2.Уређење едукативних и излетничких стаза				198.000,00		198.000,00
В3.Уређење појилишта				264.000,00		264.000,00
УКУПНО В)				660.000,00		660.000,00

Г) Остали некатегорисани послови	330.000,00
---	-------------------

Г1.Противпожарна заштита-набавка опреме, средстава и др. за потребе противпожарне заштите)				132.000,00		132.000,00
Г2. Стипендије				198.000,00		198.000,00
УКУПНО Г)				330.000,00	330.000,00	

УКУПНО ПЛАНИРАНИ РАСХОДИ	3.265.000,00			3.516.900,00	16.800.000,00	23.581.900,00
---	---------------------	--	--	---------------------	----------------------	----------------------

Председник Друштва
Душан Суботин

